

بررسی عوامل مؤثر بر شیوه های ابراز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال

امیررضا علیزاده^{۱*}

فاطمه انشاری^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۳۰ تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۰۷/۰۹

چکیده

هدف این پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر شیوه های ابراز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال است، در این مقاله از هر دو روش کتابخانه ای و میدانی برای گردآوری اطلاعات استفاده می شود، جامعه آماری این پژوهش ۳۵۰ نفر از تماشاگران و بازیکنان فوتبال لیگ برتر استان گیلان در رده بزرگسالان در بازه زمانی فروردین تا تیرماه سال ۱۳۹۹ هستند که بدلیل شرایط بیماری کرونا از این تعداد ۸۰ پرسشنامه تکمیل شده مورد بررسی قرار گرفت و حجم نمونه و میزان پایایی ابزار گردآوری داده ها نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ بصورت کلی ۷۰ درصد ($\alpha=70\%$) محاسبه شده است و در پژوهش از روش توصیفی و کاربردی استفاده شده و روش نمونه گیری در دسترس است، برای انتخاب آزمون پارامتریک یا ناپارامتریک از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده گردید و همچنین ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته طبق مدل لیکرت است که برای جمع آوری اطلاعات بکار می رود و روایی پرسشنامه توسط استاد راهنما و اساتید مدیریت ورزشی تاییده شده است. همچنین جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار Spss 22 و Smart Pls 3 برای تحلیل مسیر استفاده شده است. نتایج نشان داد که همبستگی بین متغیرهای سن، جنسیت، وضعیت تحصیل، تأهل و اشتغال با خشونت به تأیید رسید. یافته ها حاکی از آن است رابطه تعاملی بین عوامل های فردی و شخصیتی، امنیتی، موقعیتی (محیطی)، اجتماعی، فرهنگی، مدیریتی، اقتصادی و خدماتی و رفاهی با خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی دار است، عبارتی دیگر همه این عوامل اثر معناداری بر کاهش شیوه های ابراز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال دارند که نشان می دهند با آموزش، برنامه ریزی دقیق و مدون توسط مسئولین ذیربط و رسانه ها می توان شیوه های ابراز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال را به حداقل رساند.

واژگان کلیدی

فوتبال، خشونت، خشونت تماشاگران، خشونت بازیکنان.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه غیرانتفاعی مهر استان آستانه اشرفیه، گیلان، ایران (نویسنده مسئول):

(alizadehamir357@gmail.com)

^۲ استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، گیلان، ایران

مقدمه

امروزه ورزش^۱ و فعالیت‌های آن، بخش عمده‌ای از زمان و انرژی افراد را به خود تخصیص می‌دهد و جایگاه مهمی در فرهنگ جوامع و زندگی اجتماعی بسیاری از افراد را داراست (خادمی، ۱۳۹۶) (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶). ورزش یکی از مهم‌ترین نیازهای جوامع بشری است. بطوریکه کمتر کشوری را می‌توان یافت که فاقد مکان‌های ورزشی باشد. گسترش روز افزون ورزش به گونه‌ای است که میلیون‌ها افراد در دنیا از جمله بازیکنان^۲، مربیان، داوران، مدیران، سیاست‌مداران، بازرگانان، متخصصان، عکاسان، خبرنگاران، مطبوعات و دیگر رسانه‌ها در فعالیت‌های ورزشی مشغول هستند (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶).

در میان رشته‌های مختلف ورزشی دنیا، بی تردید ورزش فوتبال^۳ جایگاه برتری دارد و خصوصیات این رشته ورزشی سبب جلب توجه مردم دنیا به آن شده است. از این رو با حرفه‌ای شدن ورزش فوتبال و افزایش هیجانات ناشی از مسابقات آن، بتدریج بر تعداد تماشاگران این رشته ورزشی افزوده شده است، فوتبال به گونه‌ای است که در حال حاضر از آن به عنوان یک صنعت یاد می‌شود و روسای فدراسیون‌های کشورهای دنیا در رده افراد با نفوذ و قدرتمند سیاسی قرار دارند. فوتبال به مثابه پر طرفدارترین رشته ورزشی، بدلیل فراگیری، نفوذ و گستردگی منحصر بفرد آن در میان اقشار مختلف جامعه، بیش از سایر ورزش‌ها بازتاب دهنده ویژگی‌های فرهنگی جامعه بوده است و ورزشی فراگیر، جذاب و اجتماعی و مقوله‌ای مهم و اثرگذار در سطح دنیاست، گسترش روزافزون این رشته ورزشی سبب شده است که مرزهای جغرافیایی، نژادی، قومی، سیاسی و عقیدتی را کنار بزند (دانا و همکاران، ۱۳۹۶) (مرادی سیاسر و همکاران، ۱۳۹۷) بدون شک، فوتبال بدلیل جذابیت خاصش یکی از پرطرفدارترین، پر بیننده‌ترین، محبوب‌ترین رشته ورزشی در عرصه بین‌المللی است، بطوریکه امروزه در بسیاری از کشورها ورزش ملی محسوب می‌گردد (پورزنگار، ۱۳۹۷). امروزه بازی فوتبال، یک اصل غیرقابل انکار در زندگی میلیون‌ها نفر در دنیا است، پیشرفت‌های سریع و چشم‌گیر و هیجانات زیاد این بازی، از آن یک پدیده بزرگ ساخته است (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶).

در کشور ما نیز فوتبال پر طرفدارترین و محبوب‌ترین ورزش محسوب می‌شود و بعنوان یک پدیده مدرن ۵۰ سال است که به شکل رسمی فعالیت خود را آغاز کرده است، اما در این مدت کوتاه جایگاه ویژه‌ای را در پر کردن اوقات فراغت مردم یافته و توانسته به تدریج به عنوان ورزش اول کشور بین کودکان، نوجوانان، جوانان و بزرگسالان رواج پیدا کند تا تماشای آن در بین گروه‌های مختلف جامعه از جذابیت و اهمیت برخوردار شود. در این میان ورزش فوتبال بیش از هر ورزش دیگری بازتاب‌دهنده مسائل و ناهنجاری‌های اجتماعی مانند رقابت، ستیز، کج روی، خشونت و پرخاشگری، درگیری و ... می‌باشد (خاقانی آور و همکاران، ۱۳۹۵) (آقایی و همکاران، ۱۳۹۸). موفقیت یا ناکامی تیم‌های فوتبال اهمیت فراوانی بین مردم در جوامع مختلف دارد، از جمله مسائل حائز اهمیتی که بویژه در دو دهه اخیر مورد توجه اندیشمندان اجتماعی، جامعه‌شناسان، متخصصین تربیت بدنی و صاحب‌نظران قرار گرفته است، بررسی و عوامل رویدادها

^۱.Sport

^۲.Players

^۳.Football

و بروز خشونت در فوتبال است. از آنجاییکه خشونت بخش جدایی ناپذیر فوتبال است، بروز رفتارهای پرخاشگرانه در مقاطع زمانی مختلف و مسابقات مختلف با شدت های کم یا زیاد قابل مشاهده است، بطور کلی تمام کسانی که به نحوی با ورزش سر و کار دارند، ناگزیر با پدیده خشونت و پرخاشگری رو به رو می شوند. بطوری که ممکن است خطر نابودی فرهنگ ورزشی را در پی داشته باشد. همچنین نحوه داوری، شکست و ناکامی تیم، رفتار بازیکنان، مربیان و مدیران تیم مقابل، حساسیت رقابت، میزبان بودن تیم، ازدحام تماشاگران، نظم در برگزاری مسابقه، سن کم تماشاگران و ... از عوامل بروز خشونت و پرخاشگری در بازیکنان و تماشاگران می باشد (پور زرنگار، ۱۳۹۷). بررسی عوامل بروز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال در نقاط مختلف جهان نشان می دهد که متد یکسانی ندارند، شواهد حاکی از آن است که اکثر موارد برخورد های خشونت آمیز تماشاگران و بازیکنان فوتبال برگرفته از جریان های اجتماعی است و با توجه به یکسان نبودن جریان های اجتماعی خشونت آمیز در جوامع مختلف، ریشه خشونت های فوتبال هم در کشورهای مختلف با یکدیگر تفاوت دارد. برای مثال در کشورهای اروپایی تقابل های طبقاتی و دینی و در کشورهای افریقایی خصومت های دیرینه قومی و قبیله ای نقش مهمی در بروز رفتارها و برخوردهای خشونت آمیز دارند؛ اما در تمام دنیا برخی عوامل مانند طبقات پایین جامعه، رواج بیکاری، تحصیلات سطح پایین، جوان بودن تماشاگران و بازیکنان، تماشاگران افراطی و بازیکنان تعصبی شدید نقش اساسی را دارند، اما در اکثر موارد بدون سازماندهی هستند. با مطالعه و بررسی مقالات متعدد مشخص شد که اکثر آنان فقط در زمینه علل و عوامل خشونت تماشاگران و بصورت تک بعدی در جنبه های رسانه، حقوقی و کیفری، فرهنگی و اجتماعی، جامعه شناختی، خشونت کلامی و مجازی، شیوه های کنترلی پلیس و مدیریت انتظامی و ... به پژوهش پرداختند، اما در این مقاله همه عوامل فردی و شخصیتی، اجتماعی، مدیریتی و امنیتی و اقتصادی، فرهنگی، محیطی و موقعیتی و خدماتی و رفاهی بررسی و تحلیل گردید. نتایج پژوهش حاکی از آن است رابطه تعاملی بین عوامل های فردی و شخصیتی، امنیتی، موقعیتی و محیطی، اجتماعی، فرهنگی، مدیریتی، خدماتی و رفاهی با خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی دار است.

بیان مسئله

فوتبال یک پدیده اجتماعی است که ثمره و نتیجه نظام اجتماعی حاکم بر جامعه است. با توجه به نقش و اهمیت این ورزش در جامعه، اثرات مثبت و منفی این ورزش همواره مورد توجه محققین و کارشناسان در این زمینه بوده است؛ بنابراین فوتبال علاوه بر اثرات مثبت فراوان مانند انضباط پذیر بودن و احترام به قوانین، سلامت روان و جسم، جامعه پذیری و ... اثرات خشونت و پرخاشگری، بی انضباطی و کج روی را نیز داراست که جزئی از واقعیت های ورزش فوتبال است که تحلیل و بررسی آن و بدست آوردن آگاهی نسبت به مسائل خشونت و کج روی ها و در نتیجه پیامدهای مربوطه اش، امری مهم و ضروری است (سعادت و عباس زاده، ۱۳۹۶). همچنین بدلیل وجود ناآرامی های فوتبال طی سال های اخیر، گاه مشکلات امنیتی مختلفی پدید آمده است، اگر خشونت ها و درگیری های داخل ورزشگاه^۴ به خوبی کنترل نشوند، احتمالاً به داخل خیابان ها کشیده می شود و علاوه بر خسارت های مالی، امنیت روانی جامعه را تحت تأثیر

^۴.Stadium

قرار می‌دهد (مرادی سیاستر و همکاران، ۱۳۹۷). از آنجایی که فوتبال واسطه شعله ور شدن احساسات و بحران هویت ملی می‌شود، آن هم برای کشورهایی که در حاشیه قرار می‌گیرند، فوتبال به عنوان هویت ملی تبدیل می‌شود، یعنی تب و تاب فوتبال، محدوده ورزش، تفریح، گذراندن اوقات فراغت را کنار زده و هویت ملی و قومی و بومی را آشکار می‌سازد (رضوی و همکاران، ۲۰۱۴). با حرفه‌ای شدن و افزایش هیجانانگیز و حساسیت مسابقات فوتبال، روز به روز بر تعداد جمعیت تماشاگران افزوده شده است و چنانچه این حضور انبوه جمعیت تماشاگر به خوبی مدیریت و کنترل نشود، می‌تواند زمینه بروز بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی از جمله درگیری و خشونت، شکستن شیشه و صندلی اتوبوس‌ها، لامپ‌های ورزشگاه و خیابان‌ها، حمله به اماکن عمومی، خسارت وارد کردن به اتومبیل‌ها و اموال عمومی موجود در محدوده ورزشگاه‌های فوتبال توسط تماشاگران را در پی داشته باشد (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۵). رقابت‌های خشن و پراغتشاش همراه با درگیری بازیکنان و تماشاگران در گذر زمان در فوتبال ایران و سایر نقاط دنیا کم نیست، برای مثال حمله طرفداران آ. ث رم و کشته شدن یک نفر از تیم مقابل در ایتالیا، هجوم و فشار جمعیت در تقابل دو تیم انگلیسی لیورپول^۵ و ناتینگهام فارست^۶ که ۹۵ نفر جان باختند (افسر کشمیری، ۱۳۸۱). رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران و بازیکنان فوتبال، نه بعنوان یک حادثه زودگذر، بلکه بعنوان یک معضل اجتماعی، نیازمند تحقیقات بیشتری را در ورزش فوتبال می‌طلبد. موضوعی که در کشور ما هنوز بطور جدی، کمتر به آن پرداخت شده است.

بنابراین با توجه به رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران و بازیکنان فوتبال، پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به سوالات زیر است: اولاً: چه عواملی می‌تواند در بروز رفتار خشونت‌آمیز در تماشاگران و بازیکنان فوتبال نقش داشته باشد؟ ثانیاً: چه پیشنهاداتی را می‌توان بر اساس نتایج بدست آمده جهت کاهش و جلوگیری خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال ارائه نمود؟

مبانی نظری و ادبیات پژوهش

از آغاز ظهور اوباشگری و خشونت در فوتبال که جامعه‌شناسان سال ۱۹۶۰ میلادی به بعد را در نظر گرفته‌اند. تاکنون تحقیقات و گزارشات متعددی در دنیا و بخصوص کشورهای اروپایی و آسیایی درباره پرخاشگری ورزشی صورت گرفته است. تحقیقات و گزارشات متعددی درباره فوتبال، رفتار تماشاگران، زبان تماشاگران، انواع درگیری آنها با یکدیگر، با داور، با بازیکنان در داخل ورزشگاه منتشر شده است که این خشونت‌ها به فوتبال ختم نمی‌شود و رشته‌های مختلف ورزشی را در بر می‌گیرد. هر چند فوتبال از این نظر فاصله قابل توجهی با دیگر ورزش‌ها دارد؛ بنابراین با توجه حساسیت موضوع و پیامدهای آسیبی آن لازم است از راهکارهای ویژه در کاهش خشونت و پرخاشگری ورزش فوتبال بهره جست.

در مقاله‌ای با عنوان علل پرخاشگری در ورزشگاه‌های فوتبال از دیدگاه تماشاگران: مطالعه موردی تماشاگران نساجی قائم شهر^۷ صورت گرفت که نتایج تحقیق نشان داد بین متغیرهای سن و تأهل با میزان رفتارهای پرخاشگرانه تماشاگران

^۵ Liverpool

^۶ Nottingham forest

^۷ Nassaji ghaem shahr

ارتباط منفی و معناداری وجود دارد و بین متغیر تحصیلات و وضعیت درآمد با میزان رفتارهای پرخاشگرانه تماشاگران ارتباط وجود ندارد (دانا و همکاران، ۱۳۹۶).

در مقاله‌ای با نام بررسی دلایل پرخاشگری تماشاگران فوتبال شهر رشت^۸ در ورزشگاه‌ها و ارائه راهکارهایی جهت کاهش آن بیان گردید، نتایج پژوهش نشان داد بین سن، آمادگی ذهنی، وضعیت ایمنی و بهداشتی ورزشگاه‌ها و فضای حاکم بر ورزشگاه‌ها با پرخاشگری تماشاگران رابطه معنی داری وجود دارد، همچنین با آموزش و برنامه ریزی مناسب و حذف عوامل مزاحم از طرف مسئولین مربوطه می‌توان میزان وقوع رفتارهای پرخاشگرانه را در بین تماشاگران علاقمند به حداقل رساند (پورزرنگار، ۱۳۹۷).

در مقاله‌ای تحت نام تحلیل جرم شناختی تئوری ناکامی - پرخاشگری در خشونت تماشاگران فوتبال بیان شد، یافته‌های این پژوهش بر غلبه خشونت در بعد کلامی تاکید کرده و عواملی نظیر ناکامی برای حضور در ورزشگاه، شکست تیم محبوب، قضاوت نامناسب داور و بازی نامناسب تیم محبوب در بروز خشونت تماشاگران فوتبال را مؤثر می‌داند (آقایی و همکاران، ۱۳۹۷).

در مقاله‌ای تحت عنوان تأثیر شیوه‌های کنترلی پلیس و تصویر سازی رسانه‌ها در کاهش گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری، یافته‌های پژوهش مبین آن بود که عامل معطلی طولانی مدت تماشاگران در بیرون از ورزشگاه و گیت‌های بازدید بدنی توسط مأمورین در گرایش تماشاگران به اوباشگری مؤثر است، همچنین عامل تأثیر رسانه‌ها با تاکید بر این که در حق برخی تیم‌ها اجحاف، بی‌عدالتی و ناداوری شده، در گرایش تماشاگران فوتبال به خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها مؤثر است (مرادی سیاسی، ۱۳۹۷).

در پژوهشی با عنوان بررسی خشونت کلامی و مجازی^۹ تماشاگران فوتبال در ایران به ضرورت تاکید بر ریشه‌یابی علل خشونت‌های کلامی و مجازی تماشاگران در فوتبال ایران پرداخت و راهکارهای پیشگیری آن بیان گردید، نتایج حاصل بر تأثیر مشخص رسانه‌ها و بخصوص برنامه‌های ورزشی فوتبال در افزایش رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران با برنامه‌های تحریک‌آمیز تاکید دارد (خاقانی آور، ۱۳۹۵).

فرضیه های پژوهش

- ۱- عوامل فردی و شخصیتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.
- ۲- عوامل امنیتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.
- ۳- عوامل موقعیتی و محیطی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.
- ۴- عوامل اجتماعی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.
- ۵- عوامل فرهنگی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.
- ۶- عوامل مدیریتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.

8 Rasht city

9 Virtual

۷- عوامل اقتصادی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.

۸- عوامل خدماتی و رفاهی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.

روش پژوهش، جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه گیری

در این پژوهش از روش توصیفی و کاربردی استفاده شد و جمع آوری اطلاعات به روش میدانی است، در روش میدانی نیز از پرسشنامه محقق ساخته و مراجعه به افراد یا محیط و غیره استفاده شد.

جامعه آماری این مقاله ۳۵۰ نفر از تماشاگران و بازیکنان فوتبال لیگ برتر استان گیلان در رده سنی بزرگسالان در بازه زمانی فروردین ماه الی تیر ماه سال ۱۳۹۹ می باشند که بدلیل شرایط بیماری کرونا از این تعداد ۸۰ پرسشنامه تکمیل شده مورد بررسی قرار گرفت. حجم نمونه نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ بصورت کلی ۷۰ درصد ($\alpha=70\%$) محاسبه شد و روش نمونه گیری در دسترس استفاده شده است، روش گرد آوری اطلاعات میدانی و ابزار آن پرسشنامه محقق ساخته است، اعتبار محتوایی ابزار این پژوهش توسط اساتید مدیریت ورزشی تایید و پایایی آن توسط ضریب آلفای کرونباخ تایید شده است و برای سایر تحلیل ها نیز از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد. همچنین روش اعتبار تعیین بر اساس ضریب آلفای کرونباخ انجام شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار Spss 22 و Smart pls 3 برای تحلیل مسیر استفاده شده است.

یافته های پژوهش و بررسی عوامل

یافته های پژوهش نشان داد که همبستگی بین متغیرهای کنترلی سن، جنسیت، وضعیت تاهل و اشتغال به تایید رسید. مشاهده شد که تحصیلات ۴۲/۵ درصد از پاسخ دهندگان لیسانس و ۵۷/۵ درصد متاهل هستند. همچنین رابطه تعاملی بین عوامل فردی و شخصیتی، اجتماعی، مدیریتی و امنیتی و اقتصادی، فرهنگی، محیطی و موقعیتی و خدماتی و رفاهی با خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی دار است، عبارتی دیگر همه این عوامل اثر معناداری بر کاهش شیوه های ابراز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال دارند.

با توجه به این که میانگین به دست آمده در جداول زیر که بالاتر از میانگین نظری (۳) می باشند لذا عوامل فردی و شخصیتی، امنیتی، موقعیتی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و خدماتی و رفاهی با متغیر خشونت در جامعه هدف در سطح مناسب قرار دارند.

جدول ۱: توصیف متغیر عوامل فردی و شخصیتی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل فردی و شخصیتی	۸۰	۱/۷۶	۵	۳/۴۵۱۲	۰/۵۹۸۲	۰/۳۴

جدول ۲: توصیف متغیر عوامل امنیتی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل امنیتی	۸۰	۱/۳۵	۵	۳/۳۶۶۵	۰/۷۸۵۲	۰/۶۶۵

جدول ۳: توصیف متغیر عوامل موقعیتی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل موقعیتی	۱۶۰	۱/۹۱	۵	۳/۴۹۷۸	۰/۶۹۲۱	۰/۵۸

جدول ۴: توصیف متغیر عوامل اجتماعی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل اجتماعی	۸۰	۱/۴۶	۵	۳/۵۱۳۵	۰/۶۸۴۷	۰/۶۱۰

جدول ۵: توصیف متغیر عوامل فرهنگی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل فرهنگی	۱۶۰	۱/۳۷	۵	۳/۷۱۵۵	۰/۷۰۲۵	۰/۵۹۴

جدول ۶: توصیف متغیر عوامل سیاسی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل سیاسی	۱۶۰	۱/۲۵	۵	۳/۷۶۳۶	۰/۷۱۹۰۲	۰/۵۱۷

جدول ۷: توصیف متغیر عوامل اقتصادی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل اقتصادی	۸۰	۲	۵	۳/۶۵۴۱	۰/۵۱۴۷	۰/۶۰۲

جدول ۸: توصیف متغیر عوامل خدماتی و رفاهی

متغیر	تعداد	کم ترین	بیش ترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
عوامل خدماتی و رفاهی	۸۰	۱/۶۵	۵	۳/۴۱۲۳	۰/۶۰۷۷	۰/۷۵۶

جدول ۹: توصیف متغیر خوشونت

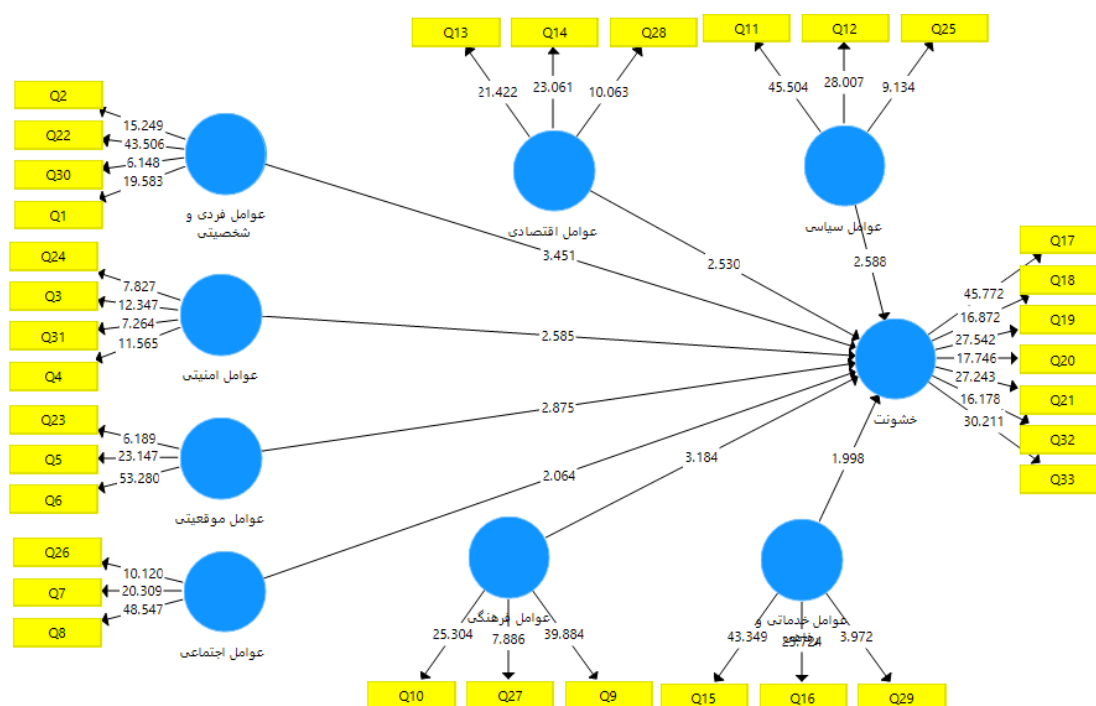
متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
خوشونت	۱۶۰	۱/۷۲	۵	۳/۴۹۶۷	۰/۶۲۷۵	۰/۷۱۱

مطابق با نتایج قابل مشاهده در جدول ۱۰، تمامی عامل‌ها ضریب پایایی ترکیبی قابل قبولی دارند. همچنین ضریب پایایی کرونباخ نیز در حد قابل قبول می‌باشد، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه پژوهش از پایایی مناسبی برخوردار است. در نتیجه مناسب بودن مدل اندازه‌گیری نیز تأیید می‌شود.

جدول ۱۰: ضرایب پایایی پرسشنامه

متغیر	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
	$\alpha > 0.7$	$CR > 0.7$
عوامل فردی و شخصیتی	۰,۷۶	۰,۸۵
عوامل امنیتی	۰,۸۴	۰,۸۴
عوامل موقعیتی	۰,۸۶	۰,۸۶
عوامل اجتماعی	۰,۷۷	۰,۷۷
عوامل فرهنگی	۰,۸۱	۰,۸۱
عوامل سیاسی	۰,۸۱	۰,۸۱
عوامل اقتصادی	۰,۸۶	۰,۸۶
عوامل خدماتی و رفاهی	۰,۸۰	۰,۸۰
خوشونت	۰,۸۴	۰,۸۴

در بررسی برازش مدل بیان شد تا چه حد مدل پژوهش با داده‌های جمع‌آوری شده از نمونه آماری تناسب دارد. پس از تأیید برازش مدل، مجاز به بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش هستیم. نرم‌افزار Smart pls 3 پس از اخذ داده‌های مربوط به متغیرها، مدل نهایی پژوهش که قسمت اعظم تحلیل را در بر می‌گیرد، به صورت شکل زیر در حالت ضرایب معناداری ارائه شد که تمامی تحلیل‌ها و برازش مدل‌های اندازه‌گیری، ساختاری و کلی و آزمون فرضیه‌ها بر اساس این خروجی‌ها انجام می‌شود.

شکل ۱: مدل نهایی پژوهش در حالت ضرایب معناداری t

بحث و بررسی

با توجه به نتایج این پژوهش ۴۲/۵ درصد از پاسخ دهندگان جامعه آماری مدرک تحصیلی لیسانس دارند و همچنین ۵۷/۵ درصد متاهل هستند، همچنین تمامی عامل ها ضریب پایایی ترکیبی قابل قبولی دارند و ضریب پایایی کرونباخ نیز در حد قابل قبول می باشد، بنابراین می توان نتیجه گرفت که پرسشنامه مورد نظر از پایایی مناسبی برخوردار است. همچنین با بررسی علل و عوامل فردی و شخصیتی، اجتماعی، مدیریتی و امنیتی و اقتصادی، فرهنگی، محیطی و موقعیتی و خدماتی و رفاهی که زمینه ساز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال هستند هم نقش بسزایی در کاهش خشونت می توانند داشته باشند و اثر معناداری بر کاهش خشونت در تماشاگران و بازیکنان دارند.

فرضیه اول: عوامل فردی و شخصیتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.

با توجه به مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معناداری مشاهده می شود که میزان آماره تی بین دو متغیر عوامل فردی و شخصیتی با خشونت تماشاگران و بازیکنان خارج بازه $(1/96 \& -1/96)$ است و لذا فرضیه پذیرفته می شود؛ بنابراین عوامل فردی و شخصیتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد. یافته های پژوهش حاضر با یافته های دانا و همکاران (۱۳۹۶)، پورزرنگار (۱۳۹۷)

در متغیر سن و وضعیت تاهل هم خوانی داشت و در متغیر تحصیلات و وضعیت درآمد هم خوانی نداشت.

فرضیه دوم: عوامل امنیتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد.

با توجه به مدل تحقیق در حالت معنی‌داری مشاهده می‌شود که رابطه تعاملی بین عوامل امنیتی با خشونت تماشاگران و بازیکنان معنی‌دار بوده، چراکه آماره تی متناظر خارج بازه ($1/96 \& -1/96$) است بنابراین فرضیه دوم پذیرفته می‌شود؛ بنابراین عوامل امنیتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های مرادی سیاسی (۱۳۹۷)، آقایی و همکاران (۱۳۹۸)، زوربا و همکاران، (۲۰۱۷) هم خوانی داشت.

فرضیه سوم: عوامل موقعیتی (محیطی) بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. با توجه به مدل تحقیق در حالت معنی‌داری مشاهده می‌شود که رابطه تعاملی بین عوامل موقعیتی (محیطی) با خشونت تماشاگران و بازیکنان معنی‌دار است، چراکه آماره تی متناظر خارج بازه ($1/96 \& -1/96$) است و فرضیه سوم پذیرفته می‌شود؛ بنابراین عوامل موقعیتی (محیطی) بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های رحیمی (۱۳۸۸)، پاک نژاد (۱۳۸۹) در متغیرهای عملکرد داور و بازیکنان و رفتار لیدرها هم خوانی داشت.

فرضیه چهارم: عوامل اجتماعی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. با توجه به مدل تحقیق در حالت معنی‌داری مشاهده می‌شود که رابطه تعاملی بین عوامل اجتماعی با خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی‌دار است، چراکه آماره تی متناظر خارج بازه ($1/96 \& -1/96$) است بنابراین فرضیه چهارم پذیرفته می‌شود؛ بنابراین عوامل اجتماعی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های آقایی و همکاران (۱۳۹۷)، قاسمی و همکاران (۱۳۸۸) در متغیرهای میزان کنترل خانواده‌ها، از هم گسیختگی روانی خانواده، تأثیرپذیری از گروه همسالان، سابقه دعوا و درگیری و ناکامی هم خوانی داشت.

فرضیه پنجم: عوامل فرهنگی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. با توجه به مدل تحقیق در حالت معنی‌داری مشاهده می‌شود که رابطه تعاملی بین عوامل فرهنگی با خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی‌دار است، چراکه آماره تی متناظر خارج از بازه ($1/96 \& -1/96$) است بنابراین فرضیه پنجم پذیرفته می‌شود. به عبارتی دیگر عوامل فرهنگی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های رضوی و همکاران (۲۰۱۴)، فتحی نیا و همکاران (۱۳۸۴)، خاقانی آور (۱۳۹۵)، پاک نژاد (۱۳۸۹) در متغیر وضعیت و فضای حاکم بر ورزشگاه‌ها، رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران با برنامه‌های تحریک آمیز، رفتار کلامی مدیران و کارکنان استادیوم هم خوانی داشت.

فرضیه ششم: عوامل مدیریتی کشور بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. با توجه به مدل تحقیق در حالت معنی‌داری مشاهده می‌شود که رابطه تعاملی بین عوامل مدیریتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی‌دار است، چراکه آماره تی متناظر خارج بازه ($1/96 \& -1/96$) است و فرضیه ششم پذیرفته می‌شود؛ بنابراین عوامل مدیریتی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی‌داری دارد. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش رحیمی (۱۳۸۸)، آقایی و همکاران (۱۳۹۸) در متغیرهای مدیریت باشگاه‌ها و مدیریت انتظامی هم خوانی داشت.

فرضیه هفتم: عوامل اقتصادی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد. با توجه به مدل تحقیق در حالت معنی داری مشاهده می شود که رابطه تعاملی بین عوامل اقتصادی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی دار است، چراکه آماره تی متناظر خارج بازه (۱/۹۶ & ۱/۹۶-) است و فرضیه هفتم پذیرفته می شود؛ بنابراین عوامل اقتصادی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد. یافته های پژوهش حاضر با یافته های دانا و همکاران (۱۳۹۶)، آقایی و همکاران (۱۳۹۷) هم خوانی داشت.

فرضیه هشتم: عوامل خدماتی و رفاهی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد. با توجه به مدل تحقیق در حالت معنی داری مشاهده می شود که رابطه تعاملی بین عوامل خدماتی و رفاهی با خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال معنی دار است، چراکه آماره تی متناظر خارج از بازه (۱/۹۶ & ۱/۹۶-) است بنابراین فرضیه هشتم پذیرفته می شود. به عبارتی دیگر عوامل خدماتی و رفاهی بر خشونت تماشاگران و بازیکنان فوتبال در استادیوم اثر معنی داری دارد. یافته های پژوهش حاضر با یافته های پورزرنگار (۱۳۹۷)، شیخی و همکاران (۱۳۹۶) در متغیر وضعیت ایمنی و بهداشتی ورزشگاه ها هم خوانی داشت.

نتیجه گیری

از آنجائیکه ورزش، زمان، توانایی و انرژی بسیاری از افراد را به خود اختصاص می دهد، جایگاه مهمی در فرهنگ جامعه داراست، در مسابقات ورزشی، بازیکنان و تماشاگران در وضعیت هایی قرار می گیرند که ممکن است اصول و قواعد و هنجارها زیر سؤال برود و به خشونت و پرخاشگری تبدیل گردد. خشونت، پدیده روانی - اجتماعی است که در محیط های پرجمعیت و هیجان زا ظهور پیدا می کند و در رشته های ورزشی مختلف مخصوصاً فوتبال بیشتر از سایر ورزش ها است.

امروزه فوتبال بعنوان یک ورزشی که بدلیل حجم بالای تماشاگران چه در ورزشگاه ها و چه بیرون آن، زمینه بروز خشونت و پرخاشگری را فراهم کرده و به یک صنعت تبدیل شده است. همچنین جایگاه این ورزش به گونه ای است که حواشی آن بخشی از زندگی مردم را به سمت خود جلب کرده است و ناکامی و شکست بیشترین دلیلی است که انسان را به خشونت و پرخاشگری سوق می دهد.

بنابراین بررسی زمینه های موجود در ورزش فوتبال را می توان در عواملی مانند فردی و شخصیتی، اجتماعی، امنیتی، فرهنگی، محیطی و موقعیتی و ... دانست که امکان شناخت شیوه های ابراز خشونت در تماشاگران و بازیکنان فوتبال و راهکارهای کاهش آن را فراهم می سازد.

از این رو امکان استفاده از دوربین های مدار بسته متعدد و بازبینی وقایع و حوادث، ایجاد و تربیت و تعلیم نیروی پلیس ورزشگاه در کنترل رفتار جمعی تماشاگران، ساماندهی و مکانیزه کردن فروش بلیط در محیط های غیر از ورزشگاه، ساماندهی و شماره گذاری صندلی ها، ثبت مشخصات تماشاگران و هواداران، بهبود امکانات خدماتی و رفاهی و تفریحی و بهداشتی، نقش و اهمیت رسانه ها و نشریات ورزشی و فضای مجازی، ارتقاء سطح عمومی آموزش بازیکنان توسط

واحدهای فرهنگی ورزشی باشگاه‌ها در جهت پذیرش برتری تیم حریف و... می‌توانند کمک شایانی در کاهش خشونت تماشاگران و بازیکنان در ورزشگاه‌ها داشته باشند.

منابع و مأخذ

۱. خادمی، ع.، ۱۳۹۶، بررسی جامعه شناسانه خشونت و پرخاشگری تماشاگران در ورزشگاه‌ها، نشریه انتظام اجتماعی، شماره ۴، دوره ۹، صفحه ۳۵-۷۰.
۲. سعادت، م.، عباس زاده، م و همکاران. ۱۳۹۶، بررسی جامعه شناختی عوامل موثر بر پرخاشگری در بین تماشاگران فوتبال، مجله انتظامی اجتماعی، شماره ۴، طرح پژوهشات کاربردی نیروی انتظامی استان آذربایجان شرقی.
۳. شفیعی، ش؛ و همکاران. ۱۳۹۵، ارائه مدل فرایند نگر بروز پرخاشگری و چارچوب کنترل آن در تماشاگران فوتبال، مجله رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، ۱۴(۱۴)، صفحه ۶۷-۵۱.
۴. مرادی سیاسی، غ؛ و همکاران. ۱۳۹۷، تاثیر شیوه کنترلی پلیس های و تصویر سازی رسانه ها در کاهش گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری، نشریه انتظام اجتماعی، سال دهم، شماره ۴.
۵. آقایی، م؛ و همکاران. ۱۳۹۸، نقش مدیریت انتظامی در کنترل خشونت تماشاگران فوتبال با رویکرد جرم شناختی، فصلنامه پژوهش های مدیریت انتظامی، سال چهاردهم، شماره ۲، صفحه ۲۳۹-۲۶۰.
۶. افسر کشمیری، ب. ۱۳۸۱، نگاهی به خشونت فوتبال، مجله علوم اجتماعی، شماره ۱۹، صفحه ۳۵-۲۷.
۷. پورزرننگار، ج. ۱۳۹۷، بررسی دلایل پرخاشگری تماشاگران فوتبال شهر رشت در ورزشگاه ها و ارائه راهکارهایی جهت کاهش آن، مجله علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری (سال دوم)، شماره ۵، صفحه ۸۰-۸۸.
۸. خاقانی آور، ف.، ۱۳۹۵، بررسی خشونت کلامی و مجازی تماشاگران فوتبال در ایران، مجله مطالعات تربیت بدنی و علوم ورزشی، دوره ۱، شماره ۴.
۹. خادمی، ع.، ۱۳۹۶، بررسی جامعه شناسانه خشونت و پرخاشگری تماشاگران در ورزشگاه‌ها، نشریه انتظام اجتماعی، شماره ۴، دوره ۹، صفحه ۳۵-۷۰.
۱۰. دانا، ا؛ و همکاران. ۱۳۹۶، علل پرخاشگری در ورزشگاه های فوتبال از دیدگاه تماشاگران: مطالعه موردی تماشاگران نساجی قائم شهر، دومین همایش ملی تازه های پژوهش در علوم ورزشی.
۱۱. شیخی، ر؛ و همکاران. ۱۳۹۶، عصبانیت و خرابکاری در تماشاگران فوتبال و ارتباط آنها با کیفیت خدمات در استادیوم های ورزشی، مجله پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی، سال ششم، شماره ۲، صفحه ۹۵-۸۹.
۱۲. فتحی نیا، م؛ و همکاران. ۱۳۸۴، خشونت گرایی تماشاگران فوتبال و نقش رسانه ها در کنترل آن، مجله علوم اجتماعی، شماره های ۴۲-۴۳، صفحه ۱۰۶-۸۱.
۱۳. پاک نژاد، م؛ و همکاران. ۱۳۸۹، رفتارهای تهاجمی تماشاگران فوتبال و علل روانی و اجتماعی آن، مجله رشد و یادگیری حرکتی، ورزشی، شماره ۳، صفحه ۱۱۷-۱۴۲.

۱۴. رحیمی، م.، ۱۳۸۸، بررسی و مقایسه عوامل موثر در خشونت و پرخاشگری تماشاگران فوتبال از دیدگاه مدیران و مربیان باشگاه های شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران.

15. Razavi, Smh. and et all. 2014, "The study of spectator's violence and aggression in stadiums", *Journal of Novel Applied Sciences*, Nov. *Appl Sci.*, 3 (9): PP: 971-974.
16. Rookwood, J., Spaaij, R. 2017, "Violence in Football (Soccer): Overview, Prevalence, and Risk Factors ", DOI: 10.1002/9781119057574.whbva110, John Wiley & Sons Ltd.

Studying the factors affecting the ways of Expressing violence in spectators and football players

Amir Reza Alizadeh ^{*1}
Fatemeh Enteshari ²

Date of Receipt: 2020/09/20 Date of Issue: 2020/09/30

Abstract

The purpose of this thesis is to check the factors affecting the way of expressing violence in spectators and football players. This thesis uses both library and field method to collect information, the statistical population of this thesis is 350 spectators and football players of Guilan premier league is in the category of youth and adults and the sample volume and reliability of data collection tools are calculated based on cronbach's alpha coefficient of 70% ($\alpha = 70\%$), Kolmogorov-smirnov test was used to select the parametric or nonparametric test and also, the research tool is a researcher made questionnaire according to the Likert model. Which is used to collect information and the validity of the questionnaire has been confirmed by masters and sport management experts. Also, SPSS2 and smart PIS3 software were also used to analyze data. The results revealed that the correlation between variants like age, gender, educational status, marriage and employment was confirmed. Findings indicate that interactive relationship between individual and personality, security, situational (environmental), social, cultural, managerial, economic and service and welfare factors with violence of spectators and football players, in other words, all these factors have a significant effect on reducing the ways of expressing violence in spectators and football players, which show that via training, exact and codified planning by the relevant officials and media, the methods of expressing violence in spectators and football players can be minimized.

Key Words

Football, Violence, Spectators violence, players' violence.

1. Master Student of Sports Management, Mehr Astan Astaneh Ashrafieh Non-Profit University, Gilan, Iran (Corresponding Author: alizadehamir357@gmail.com)
2. Assistant Professor of Sports Management, Islamic Azad University, Rasht Branch, Gilan, Iran